

## E L SILENCI PESA.

Tots els silencis pesen, i els de matinada més. La Cinta ho sap molt bé. Tota la vida escoltant el silenci de l'alba: llord, feixuc, estrafet. Silenci de por i de desolació; silenci que l'empeny a estirar la manta i els llençols, tapar-se fins al cap i clavar un cop de colze a l'home perquè es giri i torni a la seva meitat de llit; coi de pesat. I pregar perquè passi, i sobreviure fins a esperar el nou dia. En un lloc perdut i remot com Alcastrer (un centenar de cases i porxos dempeus, poc més de dues-centes cinquanta ànimes, el cafè i la seva botiga), a vegades el silenci eixorda, de tan profund i rabiüt com és.

I el d'aquesta matinada no és diferent als altres, fins que es trenca. La Cinta el sent perquè, com tot botiguer en temps de crisi i superfícies comercials, els maldecaps del negoci no la deixen dormir més enllà de les quatre i, a partir de llavors i fins que trenca el dia, viu en perpètua vigília. És un espetec

sec que tant pot ser una bufetada a l'enèsima baralla conjugal a cal Terrós, com el Tino i el Manolo que tornen del club de la carretera contents i satisfets, com el de cal Senyor, que ha tornat a encastar el cotxe contra un dels arbres de la carretera de pet com va. O potser un lladre que fa saltar el pany d'algun porxo, que amb tant de moro hi ha robatoris cada dos per tres. Prou que ho intentarà saber demà així que entri la primera clienta. Això és el que compta. La resta: veure, escoltar i callar sempre que pot; que no és tothora.

Però quan es tomba per intentar endormiscar-se una estona més, com a mínim fins a les sis, pensa, sent perfectament dues espetarregades ben clares. No han sonat gaire lluny, i les parets d'adob, totxos i pegats de pòrtland dels porxos i les cases del poble els han fet rebotar fins a la seva orella. El cor li fa un salt i s'incorpora d'un bot panteixant. Es lleva, es posa la bata de color cirera que fa tants anys que arrossega com la pròpia pell, i camina silent fins a la finestra del menjador. Però allà no es veu res. La llum tísica del fanal del carrer Major a penes dibuixa unes penombres incertes, suficients per amagar-hi una colla de jornalers. Abans hi havia llum blanca i el carrer estava més ben il·luminat. S'hi veia bé i, si convenia, les coses es podien veure i dir pel seu nom, fins i tot enmig de la nit més negra. Però ara, amb l'excusa d'estalviar i de la contaminació, l'alcalde havia fet posar aquests llums esgrogueïts, i a penes s'hi veia. Es veu que ara no convenia veure res. Millor tothom callat i tancat a casa mirant la tele.

A la dona li recordava quan era petita.

—No n'has de fer res tu, d'aquests sorolls, Cinta. Tu pensa que demà et ve el viatjant del sabó i encara li deus la factura del mes passat —mussita.

I el que sent després és el gall del Tonet. Obre un ull i veu que ja clareja, i el silenci comença a fer-se lleuger fins que el brunzir del primer tractor que fa via cap al tros trenca definitivament el desassossec de la llarga i inacabable nit enmig del no-res del secà. Una més. La Cinta respira a fons omplint-se els pulmons d'aire fins que l'estern li fa mal. Deixa que la sang regui fins al darrer racó del cos i l'ànima. És el millor aliment per començar el dia.

Al carrer, els primers parroquians van cap al cafè a fer el tallat, els uns, i la barreja, la majoria. L'home remuga quan el sacseja per fer-lo llevar.

—Au va, Anastasi. Desperta que jo he de baixar a la botiga, que d'aquí a cinc minuts passarà el forner i encara em trobarà amb sabatilles.

I l'Anastasi remuga un cop més, com cada dia, però sap que no trigarà a estirar-se fent un gran badall i a posar els peus a terra maleint els ossos al fred que li fa sortir penellons. Des de la cuina el sentirà tossir i gargallejar a la pica del lavabo i després l'aigua com corre emportant-se les reumes del tabac, les lleganyes i una mica de sutge de sota les ungles.

Per sort, l'olor agradable de la cafetera dissimula aquesta intimitat que remou els budells. És clar que són tants anys.

—Tu no has sentit res, aquesta matinada?

—Ca. He dormit com un tronc, jo.

Per què li ho pregunta, si prou que coneix la resposta. A la Cinta li agradaria dormir tan profundament com el seu home i no tenir ficat al cap aquell silenci de matinada, tan fi i contundent com el tall de la fulla del tallant dels embotits.

Manta vegades ha pensat el que podria fer amb aquell ganivet

\* \* \*

Al carrer, la vida desperta tot el que pot despertar en un poble que gairebé no surt ni a les imatges per satèl·lit d'Internet. Entre boires que els costa desenganxar-se dels murs de les cases i el ciment esberlat els carrers, els homes van passant cap a les feixes i bancals o a les granges de pollastres, els nens els recull l'autobús escolar i les dones feinegen per casa o baixen a la botiga de la Cinta. Quan per fi es lleva el dia del tot, hi ha un moment que tot el poble fa olor de roba neta, i l'habitual to ocre i ressec del paisatge s'omple de colors que voleien al vent aspre que bat sovint la plana.

Així un dia i un altre.

La primera notícia que es té d'Alcastrer ve del segle XII, quan Ramon Berenguer IV i els seus cavallers van conquerir Lleida a l'emir sarraí, Almira Almionez. En ser terra de frontera, a la zona entre el pla de Lleida i les Garrigues hi va haver duríssims combats, fet que va provocar que, com es fa sempre, un cop conquerit el lloc, els nous amos que es van

repartir el territori, nobles i ordes religiosos, decidissin aixecar un impressionant castell per a defensar-se dels àrabs. Quan els sarraïns llençaven un atac tothom cridava “alcastell, alcastell”, i diuen que d'aquí li vindria el nom. El diccionari Alcover-Moll (2a ed., Ciutat de Mallorca 1968) puntualitza que el nom bé d'Al-castrum, bo i entenent que, en llatí, *castrum* indica una fortificació més gran que un simple castell; gairebé una ciutadella. Així d'important devia ser el poble fa vuit o nou segles.

Però avui en dia, a més del topònim, d'aquella glòria rànica només en queda un munt de pedres desfigurades damunt d'un turó esquifit que, en successives campanyes electorals, uns quants polítics, nacionalistes i no, han anunciat amb grans escarafalls que es restaurarien i que, un cop passades les eleccions, tothom ha oblidat, començant per la gent del poble, que feina té a viure.

En mig del secà més desprietat, el casal s'arrup a redós de l'església de Sant Blai, una baluerna barroca que, ja en aquell temps, es devia subhastar a la baixa, i que va ser adjudicada a algun mestre d'obres amb influències. Però les mancances constructives de la parròquia, encara que algú digui que amenacen de fer caure el campanar, no preocupen els feligresos d'Alcastrer, que és tota la població. Elles van a missa d'onze tots els diumenges (han de compartir el rector amb vuit o deu pobles més) i ells hi van per la festa major. Elles resen devotament i pregunen al sant pels nois, que estudien a Lleida, o per les noies casades,

que viuen a la mateixa capital, a Balaguer, a Cervera o fins i tot a Barcelona, i ells seuen al banc i parlen de la temporada de caça amb el seu veí d'oració.

I de tant en tant s'escapa algun cagonséu per un senglar que se'ls va escapolar al darrer instant. I no passa res.

Les infraestructures locals que realment importen els alcastrerencs són, per aquest ordre: el cafè, el consultori i la piscina. Com a tot arreu, al poble des de temps immemorials hi havia hagut un cafè. Era en un edifici de planta i pis. A dalt hi vivia el Ramon i a baix hi havia el saló, amb una llarga barra de marbre que no es descarta que es netegés per darrer cop el dia que el propi Ramon Berenguer IV hi va fer un beure, una dotzena de taules i un billar que era l'enveja dels pobles veïns. Però el Ramon es va morir una nit, de sobte. El va trobar la Guàrdia Civil, que va venir expressament alertada pels parroquians que duïen hores esperant a la porta del bar per fer el *carajillo*. Com que el Ramon era conco, els nebots de Reus que van heretar l'edifici hi van fer obres i el van convertir en la seva segona residència. I Alcastrer es va quedar sense cafè i en Conrad Masó sense l'alcaldia que ja considerava de propietat, ja que tots els homes del poble el van acusar de no haver fet res per garantir la pervivència d'aquella infraestructura de tan gran necessitat.

Després d'aquest terrabastall polític de primera magnitud, que va ocasionar acalorades discussions entre els homes, i que va acabar amb en Ròmul Pasqual

al *cuartelillo* per haver descarregat una perdigonada contra el Quatre-ela d'un veí que havia manifestat comprensió pels hereus de l'antic cafè, el nou alcalde es va afanyar a fer construir un edifici municipal a l'altre extrem del carrer Major, lleig com una mala cosa, i que avui alberga el Nou Cafè Alcastrerenc (nom oficial, placa d'inauguració a càrrec del president de la Diputació) i el consultori del *seguro*. Poc després, en adonar-se que molts nois i noies del poble estaven a punt de fer divuit anys i entrar en edat de votar, va fer la piscina. I aquest és tot l'orgull del poble.

Bé, i la Rosalia González, la noia de cal Niño, que va guanyar el títol de miss de la província de Lleida el 1987.

\* \* \*

Cada dia li costa més posar-se en marxa: la cafetera no acaba de pujar, el nus del davantal que porta, impecable, per despatxar no queda bé de cap manera (centrat al mig de l'esquena i amb les dues llaçades idèntiques, com a ella li agrada) i, un cop a la botiga, l'encebador d'un fluorescent de la banda de les llaunes parpelleja més de compte. Li dirà a l'Anastasi que se'l miri.

Insegura, a la primera clienta del dia no gosa dir-li res. És la Pepita Llop (a qui maldien la *Nastort*). A la Lluïsa, que ha demanat la tanda només entrar, li insinua el tema amb una gerigonsa sobre les preocupacions de la vida moderna i el mal dormir que comporten. Però la dona li surt amb el ciri trencat

amb no sé quin descompte que fa la pasta Gallo si et quedés un paquet de macarrons de quilo. La botiguera veu que no està pel tema. Deixa passar la tercera i la quarta clienta, per no aixecar sospites, i a la que fa cinc, la jove de can Monràs, una noia força més moderna que les altres, li deixa anar pel broc gros:

—Tu no has sentit uns espetecs aquesta matinada?

—Amb dues criatures, l'home, la casa, la mica d'hort i fent de voluntària de la Creu Roja a estones per portar els avis a l'especialista, vaig tan morta de son que caic al llit com un sac de patates. I si no fos pel despertador encara dormiria ara.

La Cinta clava una llambregada al rellotge: tres quarts de vuit; si n'hi queden d'hores d'estar-se darrere el taulell. Ella també dormiria com una soca si pogués, i ara estaria més espavilada i no hauria d'anar amb tant de compte amb el ganivet del formatge, que gairebé li llesca el polze. I si el silenci de la matinada no pesés tant ni fos tan brut, tan carregat de remors que l'orella humana no capta, però que hi són i un dia o un altre passen factura.

Deixa córrer l'enquesta amb la clientela. Deu ser l'única ànima viva de tot el poble que fa vigília, i tampoc cal que se n'assabenti tothom, no sabia quina cara posar a mossèn Pere en confessar-se. Però aquella basarda permanent en què ha convertit les seves nits la fa malviure; la neguiteja, li tapa el pit i té la sensació com si l'escanyessin.



O potser és perquè fa temps que l'home no se la mira. Si fa no fa des que ha obert la whiskeria de la carretera.

—Té, ja m'he fet un tall. Un moment sisplau, em rento el dit amb aigua oxigenada, m'hi poso una tireta i de seguida torno.

Obre la farmaciola que té a la rebotiga, al costat de la taula on ella i l'home dinen, sempre en silenci, els dies feiners. Al costat de l'oxigenada hi ha una ampolla d'aigua del Carme. Hi fa un glop que acompanya amb dues aspirines.

Aquesta obra ha estat guardonada amb el XXVè Premi Ferran Canyameres de Novel·la (2016), convocat per la delegació d'Òmnium Cultural de Terrassa i l'Ajuntament de Terrassa. El jurat estava format per Llorenç Capdevila, Montserrat Beltran, Ramon Bosch, Eulàlia Pagès, Vicenç Villatoro i Anna Carol (secretària).

© Rafael Vallbona i Sallent, 2016  
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2017  
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida  
[www.pageseditors.cat](http://www.pageseditors.cat)  
[editorial@pageseditors.cat](mailto:editorial@pageseditors.cat)  
Primera edició: febrer de 2017  
ISBN: 978-84-9975-818-3  
DL L 6-2017  
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L  
[www.bobala.cat](http://www.bobala.cat)

« imprès a **lleida** »

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <[www.cedro.org](http://www.cedro.org)>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.